

משולחן שלמה

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מרן גאון ישראל **הינוקא** גליון עשיר תוכן לשולחן השבת

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת בראשית תשפ"ז 299

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן עדכונים על הנעשה בבית מדרשו,

ב"קו הינוקא" 03.550.2228

ליקוטים על פרשת השבוע משולחן תורתו של רבינו שליט"א

פנינים על הפרשה

זה מה שמו, ולא היו יודעים, העביר לפני אדם, אמר לו זה מה שמו, אמר זה שור, זה חמור, זה סוס, וזה גמל, ואתה מה שמך אמר לו אני נאה להקרא אדם שנבראתי מן האדמה, ושאל אותו הקב"ה ואני מה שמי, ואמר לו אדם, לך נאה להקראות אדני, שאתה אדון לכל ברייתך. וכן אמרו גם בתנחומא (חקת. ו), ובבמדבר רבה (ט, ו) וקהלת רבה (ו, מ-מג) ובפסיקתא (פיסקא יד), ושם אמרו ששלמה המלך היה חכם בחכמה זו אף יותר מאדם הראשון, כנאמר בו (במלכים א' ה, יא) "ויוחכם מכל האדם", שהוא אדם הראשון, שדיבר שלמה "על הבהמה ועל העוף ועל הרמש ועל הדגים" (מלכים א' ה, יג), שגלו טעמי מצוות התורה שבפנימיות אותם בעלי החיים, מפני מה בהמה נותר בשני סימונין והעוף בסימן אחד, מפני שהבהמה נבראה מהאדמה והעוף מהרקק (מבפנה), ומפני מה שמנה שרצים בתורה הצדן והחובל בהן בשבת חייב ושאר שרצים פטור, מפני שלשמונה השרצים יש עורות, ומפני מה בהמה חיה ועוף טעונין שחיטה ודגים אין טעונים שחיטה, נאמר בהם "אם את כל דגי הים יאסף להם" (במדבר יא, כב), שבאסיפה בעלמא סגי להו (חולין כז ע"ב).

מדוע דוקא בזה נדלה חכמת האדם על מלאכי השרת

וביאר היפה תואר שם בבראשית רבה (ד, יד) שבעיני העולם גדולה היא חכמת האדם מחכמת מלאכי השרת, שמפני שקרוץ הוא מחומר ככל הנבראים כולם, ומאידך ניתנה בו הנשמה והרוח האלהית, לשלוט ולרדות על הנבראים כולם ולגלות בהם האלהות, בזה הוא עיקר מעלת חכמת האדם ביותר ויותר מהעליונים, ובזה גם כיוונה דעתו לידע שם הבורא ב"ה, וכפי שהיה ידוע גם למלאכים, ובזה הראה הקב"ה למלאכים ששלמה חכמת האדם לידע השמות כולם, שכשם שכיוונה דעתו לידע שם הבורא ב"ה, כן בוודאי כיון כראוי גם לידע שמות הנבראים כולם. וביאור הדברים, שדוקא האדם יכול הוא לקשר התחתונים בעליונים בכל פרטי הנבראים שבעולם הזה, כמו שביאר זאת האלשיך (ב, יט-כ) שאחר שקטרגו מלאכי השרת על בריאת האדם "מה אנוש כי תזכרנו" (תהלים ת, ה), כמו שאמר רב יהודה בשם רב במסכת סנהדרין (דף לח ע"ב), וכמואב שם בבמדבר רבה (ט, ו), רצה הקב"ה להראות להם שאין כמו האדם לקשר העולמות ולשלשל השפע מלמעלה למטה דרך העולמות, מפני שהוא כולל העולמות כולם, מגופו קרוץ מחומר עד נשמתו החצובה מתחת כסא הכבוד. והגאון מליסא בספר נחלת יעקב (ב, יט) ביאר בזה עוד, שזהו ש'קרא' האדם שמות לכל בעלי החיים, שהקריאה משמעותה המשכת השפע מלמעלה למטה, שההשפעה הרוחנית מכונה בשם 'נפש חיה' הוא שמו לעולם, ובזה משפיע האדם על בעלי החיים, שכאשר מיטיבים בני האדם מעשיהם גם הבהמות והחיות מיטיבים מעשיהם, וכחמורו של פנחס בן יאיר שלא רצה לאכול על שיעשרו לו התבן, כמואב בבראשית רבה (ס, ח), וכנאמר (בישעיה יא, ט-ט) על בעלי החיים בימות המשיח "ואריה כבקר יאכל תבן... לא ירעו ולא ישחיתו", וכן להיפך, וכדור המבול שהשחיתו בני האדם דרכם, וכנגדם השחיתו גם בעלי החיים דרכם, כמו שאמר בבראשית רבה (כח, ח).

ויצר ה' אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיֵּבֶא אֶל הָאָדָם לִרְאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ, וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה (ב, טז-טז).

לאילו דברים נתן האדם שמות

פירש רש"י (ב, טז) שכל נפש חיה אשר יקרא לו האדם שם, הוא שמו לעולם. ורובו סעדיה גאון (ב, יט-כ) ביאר שעל אף שלא הזכיר הכתוב שקרא אדם הראשון שמות גם לכל שאר הדברים שבעולם, בודאי קרא האדם שמות גם לכל הצמחים והדוממים, ולכל המלאכות והכלים בהם נעשים המלאכות, ולכל הכוכבים, ולכל שאר הדברים והמונחים שבעולם, לכולם קרא אדם את השמות שיש להם בלשון הקודש עד היום, ואין לך דבר שיש לו שם ולא ניתן לו על ידי אדם, שהרי העיד הכתוב 'וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו', ומה שפירט והזכיר הכתוב רק הבהמה והחיה ועוף השמים הוא מפני שבא לומר שלא מצא אדם בהם עזר כנגדו, וזה שייך רק בבעלי החיים, אבל באמת קרא האדם שמות גם לכל הדברים שבעולם. והרד"ק (ב, יט) כתב שקרא אדם השמות רק לבעלי החיים, ולדגים לא קרא שמות, מפני שלפי טבעם לא יכולים היו לבוא לפני האדם, כי בצאתם מן המים ימותו, ושמות מיני הדגים ניתנו להם על ידי הדייגים, ולכן שמותיהם משתנים ממקום למקום. והוא כמו שכתב רבי יוסף בכור שור (ב, יט) שזהו 'וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו', שהשם שקבי אדם הראשון נחקק לדורות ולא השתנה, שכוין אדם הראשון לקרוא להם שם על פי מראיהם ומעשיהם, ומעולם לא בא אדם אחריו לומר שאין שם זה ראוי לזה הדבר.

איך כיוון אדם לידע שם כל דבר

כי חכמה זו שניתנה לאדם הראשון לקרוא השמות נשפעה בו מהרוח האלהית שניתנה בקרב, וכמו שביאר החזקוני (ב, יט) שמהרוח חיים שנפח הקב"ה באפו של אדם קיבל החכמה לידע שמות הנבראים לפי שרשם, ועל זה העיד הכתוב ש'כל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו', שבכח הרוח האלהית שנפח הקב"ה בקרבו כיוון לדעת בוראו, לידע השם הראוי לכל דבר כפי דעת הבורא ב"ה, ולא היה הקב"ה צריך ללמדו כל דבר בפרטיות, אלא נשפע בו הכל מכח אותה החכמה האלהית ועל ידה ידע הכל מעצמו.

ממי היה אדם הראשון חכם יותר, ומי היה חכם יותר מאדם הראשון

וגדולה היתה חכמתו הזו אף מחכמת מלאכי השרת, כמו שאמר רבי אחא בבראשית רבה (ד, יד) שכאשר נמלך הקב"ה במלאכי השרת על בריאת האדם ואמר להם "נעשה אדם" (בראשית א, כו), אמרו לו מלאכי השרת, אדם זה מה טיבו, ואמר להם הקב"ה, חכמתו מרובה משלכם, והביא הקב"ה לפניכם את הבהמה, ואת החיה, ואת העוף, אמר להם

ואלה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת:
גאולה בת דינה,
ראו דוד דרור בן רוגית,
שיינא בת מויכל

לפניות והקדשות

מוקד טלפוני 03-3765444
זמין בימים א'-ה' בין השעות 9:00-20:00
דוא"ל: contact@hayanuka.com
לקבלת הגליון במייל:
gilyonot@hayanuka.com

יד להועיל: בנק מזרחי טפחות סניף 417 | מס' חשבון: 521025

זמני השבת

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	ירושלים
19:29	18:48	17:38	
19:26	18:46	17:56	בני ברק
19:27	18:47	17:57	חיפה
19:28	18:48	17:58	באר שבע

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים
של רבנו שליט"א

"ברוך אתה בבואך" (דברים כח, ו)

חלק א'

משיעור יום א' כ"א אייר תשע"ב

א

בכל יום ובכל שעה נכנס האדם כמה וכמה פעמים לעבודת ה' יתברך, כי כאשר יש לאדם היסח הדעת מעבודת ה', צריך הוא לחזור לעבודתו, נמצא שנכנס בכל פעם מחדש. ובכל פעם שנכנס לעבודת ה' יתברך צריך שיהיה כהאות ב' של תיבת 'בראשית' הרומזת ל'ברכה', כלומר שתהיה כניסתו לעבודת ה' עם ברכה, ולא עם קללה שמצד ה'ארור', הנרמזת באות א'.

ואמרו בירושלמי (חגיגה פ"ב ה"א) ובתנחומא (בראשית, ה) ובבראשית רבה (א) ובוזוהר ויגש (דף רה ע"ב), שלכך פתחה התורה 'בראשית', באות ב' ולא באות א', בכדי שיברא העולם מתוך ענין הברכה ובכך יעמוד ויתקיים, ואמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, שזהו בכדי לרמז למה שאמר ישעיהו (כו, ד) "כי ביה ה' צור עולמים", שבשתי אותיות נבראו שני עולמות, באות י' ברא את העולם הבא, ובאות ה' את העולם הזה, שהאות ה' פתוחה מלמטה, והוא בכדי לפתוח דרך לדופקי בתשובה, שעל אף שירדו באי עולם לשאול, פתוחה וסלולה להם הדרך לשוב לרצון קונם. וכיון שראה דוד כך, החל לקלס בשתי אותיות אלו י"ה, ואמר (תהלים קיג) "הללו-יה הללו עבדי ה', הללו את שם ה'".

ושני פירושים אלו תלויים זה בזה, שמאחר שתחילת בריאת העולם היה מתוך ענין הברכה, מתוך כך מתקיים הכתוב 'כי ביה ה' צור עולמים', כי 'ביה' נוטריקון 'ברכה י"ה', שמברך ומהלל לשם ה', וזהו 'הללו-יה', והוא הוא דרך תיקון ותשובה לכל באי עולם. כי מבריאת העולם ילמד האדם דרך עבודתו לפני קונו, שצריכה היא להיות מרישא ועד סופא בדרך ברכה והלל, הן כאשר בא לתקן דרכיו ולעבוד את בוראו והן כאשר עוסק להאיר אור ה' לכל הבריאה, שהכל צריך להיות מתוך דרך ההלל והשבח.

כי אין לו לאדם להסתפק בכך שזכה לדעת מדרג ה', אלא צריך תמיד לחפש ולבקש אחר גילוי כבודו יתברך שמו, שתתקיים תכליתו ומטרתו יתברך בבריאת העולם. וזהו שאמרו בתנא דבי אליהו (פלא"א) שמה שנברא העולם באות ב' ומתוך ענין הברכה, נלמד מענין סדר הברכות והקללות שנאמרו במשנה תורה. ושם נתברכו ישראל "ברוך אתה בבואך, וברוך אתה בצאתך" (דברים כח, ו), ודרש זאת רבי יוחנן במסכת בבא מציעא (דף קז ע"א), שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם, מה ביאתך לעולם בלא חטא, אף יציאתך מן העולם בלא חטא. ונרמז בזה כאמור, שהן כאשר 'בא' ונכנס לעבודת ה' צריך שיהיה מתוך דרך הברכה וההלל, והן כאשר 'יצא' להאיר אור ה' בעולם צריך שיהיה מתוך דרך ברכה והלל. וכל זה תלוי בדרך כניסתו לעבודת ה', וזהו שנרמז בראשי התיבות 'בראשית ברא אלהים', שהם כראשי התיבות "ברוך אתה בבואך" (דברים כח, ו), כמו שכתב הגאון הקדוש משאמלויא בדרשות לחם שלמה (עמ' רפח), היינו שבכל שעה שתכנס בעבודת ה' יש לך להינצל מהקללה, על ידי שתהיה בענין של 'ברוך', וכברירת העולם שהחלה מן הברכה.

ומשמעות ענין הברכה היא, שנכנס בעבודת ה' יתברך בהלל ושבח לה' ב"ה, ולעומת זאת הקללה היא ענין היללה, שעובד לה' מתוך שמילל על גודל ריחוקו ועל הדברים שאינם כרצונו. כי אדם מבורך הוא מי שזוכה שכל ימיו הם חסדים, שמהלל ומשבח לה' ב"ה בתורתו בתפילתו ובכל מיילי דעלמא, וכל חייו הם בשבח והללויה, ולעומת זאת כאשר עבודתו היא מתוך יללה, הרי הוא נכלל בקללה.

והקרבה אל הברכה והריחוק מהקללה תלוי בשיעור האילות שמגלה האדם, כי הברכה נמשכת על ידי ההתעוררות של המברך המקשר הדבר הגשמי וכוללו ברוחני, ובה גורם להמשכת חסדים ולהפוך כל ימיו לחסדים, וכענין הכתוב (תהלים נב, ג) "חסד אלהים כל היום". כי הברכה והשבח הם כצינור והמשכה, וכלשון המשנה (כלאים ג, א) המברך את הגפן, שהברכות הם הממשיכים החסדים, והוא מתוך שתהיה כל עבודתו בתורה ותפילה מתוך שבח והללויה, ולא מתוך רטינה ויללה.

ב

וזהו מהות כל העבודה והקרבה לבורא, כי עיקר הכל להביא לידי גילוי מלכותו יתברך שמו בבריאה כולה, שהוא כפי מה שזוכים לענין הברכה והמשכת החסדים, שבזה תלוי כל קיום

העולם. כי קודם תיקון מעשה בראשית היה העולם "תוהו ובוהו וחושך על פני תוהו", ששלטו תוקף הגבורות בעולם והיה מקום העולם בחושך ויללה, ולא נתפשטו ונמשכו המים, שהם החסדים, בכל העולם, ולכן לא היה חיבור וגילוי אילות בכל פרטי הבריאה. כי המים הם מאחדים ומחברים כמו שרואים בחוש, מה שאין כן הגבורה שהיא כנגד האש, היא מחלקת ומפרידה. ומתוך שביסס הקב"ה את הגבורות ומיתקם בחסדים, נעשה תיקון וקיום לבריאה, ונמשכו החסדים ונתפשטו המים וחיברו העולם כולו לגילוי אילותו יתברך, וכמו שכתוב "ורוח אלהים מרחפת על פני המים", שהם מים המגלים את יחודו ואחדותו יתברך שמו.

וזהו שאמרו במדרש (ביר ג, ז) שבבריאת העולם היה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן, וסוד הענין הוא, שחשב הקב"ה להמשיך לנבראים שפע וברכה ללא סוף, אבל ראה שמתוך השפע יבואו הבריות לגאות ומרידה בו. כי כאשר תמשך ריבוי השפע ללא הגנה ושמירה מהחיצונים, עלולים הבריות לבוא על ידו לטעות, וכמו הדורות שקבלו שפע הרבה מאד, כגון דור המבול ודור הפלגה ואנשי סדום וכיוצא, ומתוך כך טעו וקלקלו ולקחו כל המלכה לעצמם, עד שבאו לידי כליה ומיתה, וכפי שנאמר במלכי אדום "וימלכו... וימותו" (בראשית לו), כי מאחר שלא קישרו השפע באילות, לא היתה להם שמירה והגנה מדרך הרטינה והיללה, והתגברו הגבורות בליכס עד שנפלו בגאות ויללה, ולבסוף אבדו. וזהו 'ומחריבן', שראה את הדורות שלא קישרו השפע באילות, שסופם להחריב.

עד שראה הקב"ה את אברהם אבינו ושאר האבות הקדושים וכל הצדיקים וזרע ישראל עם קודש שפתם בברכות בכונה מתוך שבח והלל לה' ב"ה, והיה בעיני ה' ב"ה עולם נאה ומתוקן, כי ראה שעל ידם יהיה העולם יכול להתקיים. והוא ענין הכתוב "ויאמר אלהים יהי אור", שהוא סוד תיקון מעשה בראשית כמובא בזוהר בראשית (דף טז ע"ב), וכמו שכתב הרד"ק (ישעיה יג, י ובשרשים ערך הלל) ש"יהי אור" הוא מלשון הכתובים "אור כי יהל" (איוב לא, כו), "בהלו נרו" (שם כט, ג), שהוא משורש לשון 'הלל', כי המשכת האור והחסדים הוא מתוך ההלל והשבח לה' ב"ה, שהמשיך הקב"ה את אור החסד והרחמים מכח זכותו השבח וההלל של נשמות ישראל והצדיקים העתידים לטבוח לפניו, וזה השבח היה כצינור להמשכת אור החסד בעולם, כמובא בספר דרך מצוותיך (דף קמח ע"א, ענין הלל).

ג

וכשם שתיקון כל הבריאה ומעשה בראשית נעשה מתוך ביסוס הגבורות ומיתוקם בחסדים, ולעומת זאת כל החורבן הוא מהתגברות הגבורות, כך הוא בעבודת ה' יתברך, שעיקרה הוא לבנות החורבן הנעשה מהגבורות, ולהביא לידי ביסוס הגבורות ומיתוקם בחסדים. שמתוך תוקף הגבורות המתגלגלים ובאים לעולם בכלליות, ולאדם בפרטיות, שוכח האדם את חסדיו יתברך, ולכן צריך לעורר ולזכור החסדים ולהוציאם בפיו, בכדי להביא לידי קיום והמשכיות בעבודת הבורא ב"ה.

ובזה נתקן הראש והמוחין שהם כנגד אותיות י"ה כנודע, כי ההתבוננות בחסדיו יתברך שמו היא ענין האות י' וכנגד מידת החסד, וכשמוציא זאת בפיו ומשבח לה' ב"ה הוא ענין האות ה', שהיא כנגד מידת הגבורה המבוססת בחסדים. והוא ענין 'הללו-יה', כי י"ה הם המוחין, הנתקנים מתוך ההתבוננות במציאות ה' ב"ה, שהוא ענין ה'הלל'. ולכן עיקר ההלל הוא הללו-יה, כמו שאמרו במסכת שבת (דף ק"ח ע"ב) שמה שאמר רבי יוסי יהא חלקי מגומרי הלל, ואמרו שם בגמרא שהם פסוקי דזמרה, ואמרו במסכת סופרים (סוף פרק יז, בהלכה יא) שהם כל מזמורי ה'הללו-יה' שבסוף ספר תהלים, וכן כתבו הר"ף (בברכות כג ע"א ושבט מד ע"א מדפי הר"ף) והרמב"ם (בהלכות תפילה פ"ה הלכה י"ב) והרא"ש (בברכות פ"ה סי' ה), והשבלי הלקט (בסי' ז) ועוד ראשונים. אמנם לרש"י (בשבת שם ד"ה 'פסוקי') הם דוקא מזמורי 'הללו את ה' מן השמים' ומזמורי 'הללו אלהים' שבהם מרבים בהלל.

וזהו 'כי ביה ה' צור עולמים', שהם העולם הבא שנברא באות י' והעולם הזה שנברא באות ה', שזהו 'ברוך אתה בבואך, וברוך אתה בצאתך' כאמור. כי כאשר בא ונכנס לעבודתו יתברך שמו, צריך הוא לדרך ההלל והשבח בכדי להמשיך החסד מאור החכמה שכנגד האות י' שנברא בה העולם הבא, והוא מתוך שמתבונן

במציאות ה' ב"ה, וזהו 'ברוך אתה בבואך', ולאחר מכן יש לו להמתין הגבורות מתוך השפעת החסדים, בכך שיוציא בפיו את דברי ההלל והשבח לפניו יתברך שמו, וזוהו כנגד האות ה' שנברא בה העולם הזה, וזהו 'ברוך אתה בצאתך'.

כי מבריות העולם יש לאדם ללמוד דרך לעבודת הבורא ב"ה, שעל ידה מתקן העולם שתתגלה בו מלכותו יתברך שמו, שהוא כבריאת העולם ממש, וכמו שדרש רשב"י בהקדמת הזוהר (דף ה ע"א) על מה שמנחם ואומר קוב"ה לישאל (ישעיה נא, טז) "ואשים דברי בפיו ובצל ידי כסיתיך, לנטוע שמים וליסוד ארץ, ולאמר לציון עמי אתה", אל תקרי 'עמי' אלא 'עמי אתה', 'למהוי שותפא עמי, מה אנא במלולא דיילי עבדית שמים וארץ, אוף הכי את' (-להיות שותף עימי, מה אני בדיבור שלי בראתי את השמים ואת הארץ, כך גם אתה). ובתחילה צריך הוא לענין האות ה' והעולם הבא, שהוא המשכת החסדים מתוך הארת החכמה, ולאחר מכן צריך לענין האות ה' והעולם הזה, שהוא להמתין הגבורות מתוך השפעת החסדים.

ד

וכאשר מהללים ומשבחים הבריות לה' יתברך, אזי יחד עם השפע שמשפיע ה' ב"ה לבריות, נמשך גם שמירה והגנה מפני הגאות והיללה. כי בכל קומת הבריה נעשה פגם ונפילה מתוך שלא גילו אלהות, אבל במוח ובחכמה לא נעשה פגם ומיתה, שעל זה נאמר (איוב ד, כא) "מותו, ולא בחכמה", ולכן מתוך מדרגת החכמה וההתבוננות נשמרים מענין היללה והמיתה, וממשיכים חיים וקיום לבריהא כולה.

כי מתוך ההלל נמשכים הארה ומוחין משם י"ה, ונעשין עזקין (-חותמות) לשמר השפע שלא תהיה יניקה לצד הקללה והחיצונים, וכפי שסיבב ה' ב"ה בקריעת ים סוף שישמר ויחתם השפע להגן על ישראל, כמובא בדברי רבנו האר"י בספר הליקוטין (פ' בשלח ד), וזה אשר הביא את בני ישראל לפצוץ בשירה ושבח לה' ב"ה מיד אחר קריעת ים סוף, כי הבינו שכל מה שראו וקודם לכן, שהוא שפע וברכה עד בלי די, יכול להמשך זאת אצלם לעולם מתוך ההלל והשבח לפני ה' ב"ה, כי הוא שפע חתום ושמור שאין באים על ידו לגאות ויללה, שמגינים על האדם ב' האותיות י"ה שלא יבוא מתוך השפע לידי גאות ורמות רוחא וישכח את צור קונוהו, כי הוא מונח ומופד מצד הגאות והיללה על ידי עמוד אש וענן, ש'ענן' הוא מצד המים וענין האות ה' וכנגד החסד, וה'אש' היא כנגד הגבורה שהיא ענין האות ה'.

שבקלקול המוחין נעשה חיסרון במוחין הנקראים חסדים, ולכן מתגבר צד הגבורה שהוא פירוד ושממה, ובמקום השממון והחיסרון, שם היללה. וכאשר נעשה תיקון מעשה בראשית, לא היה זה מתוך התעוררות התחתונים, כנאמר אז (בראשית ב, ה) "ואדם אין לעבוד את האדמה", ודרשו זאת בזוהר בראשית (בדף לה ע"א) שלא היה מי שיעלה התעוררות מהתחתונים להמשך השפע, והיינו שלא נברא אדם הראשון שיתפלל על הגשמים כפי שפירש רש"י (שם). וכך בקריעת ים סוף לא היה הדבר יכול להמשך על ידי ישראל, כי לא היה להם הזכות הגדולה הנצרכת להשפעת החסדים הגדולים שנמשכו בקריעת ים סוף. וכאשר נעשה גילוי החסדים בים סוף, נמשך תיקון המוחין כמדרגת נבואה, ונכנעה הקליפה מאד, ונפל פחד ואימה על כל הגוים, ולכן החלו להלל ולשבח לה' יתברך. כי מוחין מתוקנים מביאים לשבח והלל, וכשיש לאדם מוחין גדולים, אינו רוצה להנתק מהם, כך הבינו ישראל שעל ידי השבח יהיו יכולים להשמר מהחיצונים לעולם, ולקיים אצלם את המוחין שהם כנגד עמוד אש ועמוד ענן.

ה

והוא טעם שהלויים היו מזמרים ומנגנים בבית המקדש, כי בבית המקדש היה יורד כל הטוב והשפע לבריהא, ובכדי שלא יגיעו על ידו לגאות וישכחו את חסדיו יתברך שמו, היו הלויים מנגנים ומשבחים לה' ב"ה. ולכן הוא חלק בלתי נפרד ממצוות עבודת המקדש, כי כל השפע הגדול הנמשך מבית המקדש ועבודת הכהנים מוכרח שיהיה מלווה בשבח והלל לה' יתברך, כמובא בזוהר קורח (דף קע"ב) שהיתה עבודת הכהנים במקדש נשלמת בעבודת הלויים בנגינתם, כי בזה נכלל צד השמאל והגבורה ונתקן בצד הימין והחסד, ובכך נשלמה ונתקנה הבריהא. והוא כנגד האותיות י"ה שבשם, כי הכהנים הם כנגד החסד והאות ה', כנאמר על הכהנים (דברים לג, ח) "תומיך ואוריך לאיש חסידך", והלויים הם מצד הגבורה והאות ה'. ולעומת זאת, כאשר אין לוקחים הדרך שנתן לנו ה' ב"ה להמשך השפע עם שמירה והגנה, מתוך שנעסוק להתבונן באמיתות מציאות

ה' ב"ה ונבוא מתוך כך להלל אותו יתברך שמו, ואז יהי השפע מונח ושמור מהמזיקים, וזה חורבן בית המקדש. כי בכך באים לידי טעות, והימים נעשים ללילות, וה'הללי' נעשה ל'לילה', ומפני שאין יכולים להחזיק בדרך ה' ועבודתו עם יללה וצער, באים לידי כך שעוזבים חלילה את התורה ודרך ה', עד שנעשה ענין חורבן בית המקדש. ונרמז הדבר במה שאמרו חכמים שהיה הקב"ה 'בונה עולמות ומחריב', שהם בית המקדש הראשון ובית המקדש השני שלא היו מתוקנים לפניו, כי התרחקו מהשבח וההודאה לפניו, אבל בבית המקדש השלישי ימשכו ויתפשטו החסדים בעולם, וכמו שאמר רשב"י בתיקוני הזוהר (תיקון כב, בדף סז ע"א) שמחורבן הבית ואילך העולם הוא כתוהו ובוהו, ואין אנו מצפים אלא על הכתוב בתהלים (פס, ג) "עולם חסד יבנה", שהוא בית המקדש השלישי אשר יהיה מתוקן בעיני ה' יתברך, כי נזכה אז להללו תמיד, וכל הבריות יודו ויפארו וישבחו לו, עד שלא תהיה שום אחיזה לדרך היללה, ויהיו הבריות יכולים להמשך שפע עד בלי די, ולהשאר סמוכים אצלו יתברך שמו.

ו

ובכדי שיהיה האדם יכול לראות את מידת החסד ולבוא ל'שבח והלל בעבודת ה' יתברך, צריך שיאיר בו אור החכמה, שהיא האות אל"ף הקודמת לאות ב' של 'בראשית', והיא כענין הכתוב (איוב לג, ג) "ואאלפך חכמה", ומצד הכתוב 'הי אור', כמו שדרש רבי יהודה בזוהר בראשית (דף מה ע"ב) שמה שכתוב "ויאמר אלהים יהי אור" הוא על דרך הכתוב (בישעיה מא, ב) "מי העיר ממזרח, צדק יקראהו לרגלו", וביארו האור יקר והאור החמה (שם) שהוא אור החכמה הנמשך אל המלכות. ולזה יזכה מתוך שיכיר באמיתות מציאות ה' ב"ה המחשך מחייה ומהווה את הכל בכל עת ורגע, שבזה זוכה לאור החכמה, וכסדר תיקון מעשה בראשית.

ושורש הענין נעוץ בתיקון מעשה בראשית, שקודם תיקון מעשה בראשית היה העולם תוהו ובוהו, והוא מצד התגברות מידת הגבורה והגבורות הם כנגד האות ה' ראשונה שבשם הו"ה, כמו שאמר רשב"י בזוהר פקודי (דף רכז ע"א), והיה חסר העולם את אור החכמה הנמשכת מהאות ה', ואת אור החסד הנמשך מהאות ו' כמובא שם בזוהר, ובתיקון מעשה בראשית המשיך הקב"ה את אור החכמה והחסד ונעשה ביסוס לגבורות שיהיה העולם יכול להתקיים. ובכדי שיתגלה אור החסד היה צריך לגלות תחילה את אור החכמה הכולל כל שורש החיים החסד והרחמים, כמו שכתוב (קהלת ו, יב) "החכמה תחיה בעליה" (תהלים קד, כד), וככתוב "כולם בחכמה עשית", ומשפע אור החכמה נגלה אור החסד ומתבסמים הגבורות.

וכן הוא בכל אדם, כי בכל שעה שהאדם נכנס בעסק התורה ועבודת ה' נחשבת שעה זאת כתיקון מעשה בראשית, שבתחילה חסר הוא מאור החכמה ומאור החסד (ועל אף שכבר עלה ונתעלה בעבודת ה', הנה כלפי התיקון הגדרש ממנו כעת כפי המדרגה שעולה ונתעלה בה, חוזר ונעור אליו שוב כל סדר העבודה והתיקון מתחילה), ובחסרון הארת החסדים נכנס האדם בעבודת ה' יתברך מתוך מרירות רטינה ויללה, ובכדי להמשך החסדים, שיאיר בו אור החסד ויהיה יכול לעמוד לפני ה' יתברך בתורה ותפילה הבאים מתוך שבח והלל לפניו, צריך שיאיר בו תחילה אור החכמה, שהיא השורש לחסד, והוא מתוך שיחדיר בעצמו את חידוש מעשה בראשית כאשר יתבונן ויכיר באמיתות מציאותו יתברך שמו.

כי כאשר בא האדם להכנס בעבודת ה' יתברך ובעסק התורה, בא לזה יחד עם הרשימו של הריחוק מאור פניו יתברך שמו הנשאר באדם מן החסא והריחוק, ורשימו זה הוא כפירה ומרירות, כי מפני שחסר מאור החכמה בא לידי גאות וכפירה, שהוא סטרא דמותא, כמו שכתוב "מותו" - ולא בחכמה (כי כאשר נדבק בצד היללה והמיתה, נחסר ממנו אור החכמה המתוקן ללא שום צד מיתה), ובה נחסר גם מאור החסד, ובה לידי מרירות וקול יללה בתורה ובתפילה. ולכן כאשר בא ושב מן החול אל הקודש, צריך הוא שיאיר בו אור החכמה הנקראת 'קודש' כמובא בהקדמת הזוהר (דף י"ג ע"א), וזהו מתוך שמתחדש בכל זמן ומחדיר בעצמו הידיעה בכך שה' ב"ה מחדש בכל רגע הנבראים כולם, ובה מכיר באמיתות מציאות ה' יתברך, ונשפע בו אור החכמה, ונמשכת עליו הארת החסד באופן שיהיה יכול להכנס בכל שעה מחדש בעבודת ה' יתברך מתוך קול הלל ושבח לה' יתברך, שהוא ענין 'הללויה'.

המשך יבוא בשבוע הבא אם ירצה ה'

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

לילך אחר ה' יתברך תמיד

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲבִי אֲבֵי הָרַחֲמָן, מְלֵא רַחֲמִים.
זְכֵנִי לְשִׁמְעַת קוֹל צַעֲקַת כָּל הַצְּדִיקִי אֲמֵת בְּמִשְׁפָּה
הַדּוֹרוֹת כָּלֵם הַצּוֹעֲקִים תָּמִיד מְגַדְּלָתָהּ יִתְבָּרַךְ
שְׁמָךְ, כְּמָה גָדוֹל וְנוֹרָא אַתָּה, וְזְכֵנִי לְהַשְׁלִיךְ מַעְלֵי
כָּל תַּאֲוֹת הַבְּלִי עוֹלָם הַזֶּה, וְלָרוּץ וּלְהַשְׁתַּוְּקֶה
אֵלַיךְ יִתְבָּרַךְ שְׁמָךְ וּלְעַבְדְּךָ בְּאַמֶּת וּבִיָּרָאָה כָּל
יְמֵי חַיִּי. אֲנִי אֶל רַחֲמָן, זְכֵנִי לְשִׁמְעַת קוֹלְךָ שֶׁל
הַצְּדִיקִים אֲשֶׁר בָּגָן עֵדֶן הַצּוֹעֲקִים תָּמִיד לְכָל
בְּאֵי עוֹלָם שֶׁלֹּא יִשְׁכַּחוּ אוֹתָךְ, וּלְהִתְאַמֵּץ לִילֵךְ
אַחֲרֶיךָ יִתְבָּרַךְ שְׁמָךְ, וְלָרוּץ לְעַבְדְּךָ. אֲנִי זְכֵנִי
לְכֹסֵף וּלְהַשְׁתַּוְּקֶה אֵלַיךְ תָּמִיד, וְלִזְכֹּר הַתְּכָלִית
הָאֲמִתִּי הַנִּצָּחִי. אָמֵן נֶצַח סֶלָה וְעַד.

משי"ב דבר

יפירות ואבני הרך
מתורת מו"ר שליט"א

האם יש מקור שלא להגביה הידיים מעל התפילין?

רבנו הזכיר שהמקור לנוהגים שלא להגביה ידיהם מעל ראשם בעת שמניחים התפילין, הוא במשנה סוטה פרק ז' משנה ו' שכהן גדול לא היה מגביה ידיו מעל הציץ המונח על ראשו, ואמרו חז"ל במסכת שבת דף י"ב עמוד א' שחייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה ושעה, קל וחומר מציץ, מה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת, אמרה תורה בשמות פרק כ"ח פסוק ל"ח "והיה על מצחו תמיד", שלא יסיח דעתו מהם, תפילין שיש בהם הזכרות הרבה, על אחת כמה וכמה שאין להסיח דעתו מהם, הרי שקדושת התפילין חמורה מקדושת הציץ, ואם כן, כמו שאין להגביה הידיים מעל הציץ, הוא הדין בתפילין החמורות יותר. אמנם הזכיר רבנו שמקור הדיון בזה נפתח כבר בדברי רבותינו הראשונים, שהראב"ד בפירושו למשנה תמיד פרק ז' משנה ב' הסתפק בזה אם יש ללמוד שיהיה אסור להגביה הידיים מעל התפילין ממה שקדושת התפילין חמורה מציץ בקל וחומר, או שמא יש להקל בזה, וכפי שמשמע שם במשנה שרק הכהן גדול הקפיד בזה ולא שאר הכהנים ההדיוטים, ודעתו נוטה להקל, והטעם לזה מבואר בספר היראים סימן רס"ט, שיש לחלק ולומר שרק לגבי דין משמוש התפילין נאמר הדבר, כי סיבת המשמוש בהם הוא שלא יפלו התפילין כשיסיח דעתו, ויתבזו, ולגבי זה עבדין קל וחומר, שחמורים התפילין מהציץ במה שיש בהם הזכרות הרבה, אבל לעצם הקדושה בודאי שקדושת הציץ חמורה יותר מפני שיש בה שם ה' מגולה ולא מכוסה כמו בתפילין, והזכיר רבנו עוד, שיש אומרים שפירוש הראב"ד למסכת תמיד אינו מהראב"ד, אלא מהראב"ה, וכמו שכתב הרד"ל בהגהותיו למסכת סוטה דף ל"ח עמוד א', ואכן בדברי הראב"ה בתשובותיו סימן אלף קנ"ה מבואר שאין חשש להגביה ידיו מעל התפילין, וזהו כמו שכתב בפירוש הראב"ד על מסכת תמיד. ועל כל פנים הרי שהראשונים הקלו בזה, אמנם הזכיר רבנו שבמגן גיבורים בסימן קכ"ח בשלטי הגיבורים סעיף קטן ח' דחה את דברי היראים, שאף אם נאמר שגם שאר הכהנים ההדיוטים לא הקפידו בזה, זהו רק במקדש, שמפני עבודת הקרבנות היו פטורים מתפילין, אבל באמת יש להחמיר בזה, ומכל מקום הזכיר רבנו שהעיקר שאין חובה להחמיר בזה, אלא שעל דרך הסוד יש להזהר תמיד שלא להגביה הידיים מעל הראש אלא רק לצורך מצוה, כמבואר בזהו פרשת יתרו דף ס"ז עמוד א', וברעיא מהימנא נשא דף קמ"ה עמוד א', וכמובא בבן איש חי בשנה ראשונה פרשת תולדות סעיף ד'.

סיפור לשלחן שבת

סיפר פעם רבנו הגאון הינוקא שליט"א מעשה נפלא המובא בספר אור זרוע חלק ב' בהלכות שבת סימן מ"ב, שהוא שמע מיהודי זקן מוורמייזא בשם רבי בונים שהיה קובר מתים, ופעם אחת השכים לבוא לבית הכנסת מוקדם בבוקר לפני שבאו הקהל, והוא ראה אדם אחד יושב לפני בית הכנסת ובראשו כתר של עשבי בשמים מדיפי ריח ניחוח נפלא ונעים מאד, והוא ראה שזהו אחד המתים שהוא קבר סמוך לאותה העת, ושאל אותו רבי בונים וכי איך אותו אדם שנפטר לבית עולמו בסמוך ואני קברתיך, והשיב לו אותו אדם שאכן הוא אותו הנפטר, ושאל אותו רבי בונים איך עלה בדינו בעולם העליון, והשיב לו הנפטר שמקומו בגן עדן במקום נעלה מאד, ועל אף שהוא היה אדם פשוט במעשיו, עמדה לו אותה זכות שהוא היה אומר ברכות בקול נעים בבית הכנסת, ובזכות זה הכניסוהו ישר לגן עדן ומכבדים אותו מאד בשמים, ולסימן שידע שאכן הוא שמדבר אליו אמר לו הנפטר דבר שרק הוא ורבי בונים ידעוהו, שכאשר הלביש לו רבי בונים התכריכים הוא הוכרח לקרוע לו מעט את שריוול ידו. ונוכח רבי בונים שאכן הדברים אמת, והוא שאל אותו מהו כתר זה שבראשו, והשיב לו הנפטר שהם בִּשְׁמֵים מִגֵּן עֵדֶן שהוא שָׁם על ראשו כדי לבטל מעליו הריח הרע של זה העולם.

הנהגות וסגולות

סגולות ועצות ייחודיות
שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

מראה (ראי)

זיע"א שהיה נשאר בסוכה גם בזמן גשמים, וכששאלוהו מדברי הרמ"א (אור"ח סי' תרלט"ו) שכתב שהיושב בסוכה בשעה שיורדים גשמים הרי הוא הדיוט, השיב להם, מוטב לי להקרא הדיוט ובלבד שאקיים מצוות סוכה, ועל מעשה זה היה אומר הגרי"ז מבריסק, מוטב לי להסתכל במראה ולהיות בכלל מנהג בורות שהזכיר הדברי חיים, אך אקיים מצוות תפילין שיהיו מונחים במקומן.

א. רבנו הזכיר שיש להסתכל במראה כדי לכוון התפילין במקום, ועל אף שבתשובות דברי חיים (אור"ח ח"ב סי' ו') כתב שזה מנהג בורות, וביאר הרב ממנוקאטש בספר אות חיים (סי' כז ס"ד יב') שהוא מפני שאין לאיש להסתכל במראה סתם משום איסור "לא ילבש גבר שמלת אשה" (דברים כב, ה), כמו שפסק השולחן ערוך ביורה דעה (סי' קנ סעיף ב, ובסי' קפב בסוף סעיף ו'), מכל מקום הזכיר רבנו שהעיקר להלכה שהדבר מותר. והזכיר בזה רבנו עוד, שהיה מעשה בהגאון הקדוש רבי משה לייב מסאסוב